

ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Особистісно орієнтована концепція професійної педагогічної діяльності передбачає підготовку педагогічних кадрів, спроможних на гуманістичних засадах готувати молоде покоління до життєдіяльності в конкретних історичних умовах.

У сучасних умовах реформування вищої школи гуманістичний характер педагогічної діяльності базується на вільному розвитку особистості дитини, розвитку її здібностей на основі загальнолюдських цінностей. Такий підхід вимагає від сучасного педагога особистісного розвитку, пошуку шляхів, засобів, форм, методів виховання в гуманістичному суспільстві.

Вища освіта покликана вирішувати цю проблему за рахунок підготовки висококваліфікованого фахівця та розвитку культури його особистості.

Важливими проблемами сучасної вищої освіти є спрямованість на розроблення гуманізації навчання і виховання, особистісно зорієнтованого педагогічного процесу, теоретичне обґрунтування інновацій, а також на розробку здоров'язбережувального підходу до освіти, виховання і навчання, як одного із актуальних підходів у сучасній педагогіці.

Особливої актуальності набуває організація системи фахової підготовки майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності, оскільки здоров'я є тією базою, на основі якої відбувається цілісний розвиток особистості дитини дошкільного віку.

Сучасна російська дослідниця І. Золотухіна вважає, що затвердження здорового способу життя, збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління розглядається наразі як один із пріоритетних напрямів модернізації навчання і виховання та складає важливу доктрину розвитку сучасної освіти [5].

Українські вчені Т. Андрющенко, О. Богінч, Е. Вільчовський, Н. Денисенко, О. Дубогай, О. Іванашко, С. Лапаско, Н. Нестеренко, В. Оржеховська, Л. Сощенко, А. Чаговець, С. Юрочкіна та ін. підкреслюють значущість формування в майбутніх педагогів знань у галузі здоров'язбереження, потреби вести здоровий спосіб життя, а також формування в них здатності системного розуміння здоров'язбережувальної діяльності в процесі виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку.

Знаю українська дослідниця в галузі дошкільної освіти Г. Бельська зазначає, що складовою професійної педагогічної компетентності є система фахових знань та компетенцій, професійних здібностей та професійно-значущих рис особистості [2].

Інша відома сучасна українська дослідниця О. Богінч наголошує на важливості формування в студентів оздоровчого компонента світогляду, що дасть змогу майбутнім вихователям займатися інноваційною діяльністю у сфері формування здоров'я дітей. Дослідниця зазначає, що сучасні умови життя вимагають від вихователя дієвого прикладу поведінки, яка допоможе дітям усвідомлювати цінність здоров'я та чинники його формування [1].

Співзвучною з вищесказаним є позиція знаного російського педагога Л. Волошиної, яка обстоює концептуальні підходи до формування ціннісного ставлення педагогів до здоров'я. Вагомою для нас є думка автора про те, що здоровий спосіб життя вихователя – невід'ємна професійна якість, необхідна для формування здорового способу життя дітей [3].

Вихователь, використовуючи інтегративні знання, уміння та навички, отримані під час навчання, зобов'язаний формувати фізичну культуру особистості дитини і звичку до здорового способу життя.

Сучасна російська дослідниця О. Занкіна [4] підкреслює, що в сучасних умовах виникає необхідність формування в майбутніх педагогів професійно-педагогічних знань, умінь і навичок ведення здоров'язбережувальної діяльності, оскільки існуюча система фізичного виховання та охорони здоров'я дошкільників недостатньо враховує особисту роль педагога у збереженні та зміцненні здоров'я дітей. Автор зазначає, що оскільки професійна діяльність педагога – цілісний процес і забезпечується він не окремими предметними знаннями, а їх системою, то виникає необхідність інтеграції предметів, що складають зміст фахової підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Результати теоретичного аналізу свідчать, що підготовка майбутнього вихователя до здоров'язбережувальної діяльності є важливим аспектом професійного становлення та знаходиться у стані вивчення.

Метою статті є визначення сутності здоров'язбережувальної діяльності та особливостей підготовки до неї майбутніх вихователів на основі інтегративного підходу до вирішення проблем, пов'язаних зі здоров'ям.

Професійна культура особистості педагога передбачає пошук оптимальних форм, шляхів, засобів активізації підготовки студентів до ведення здоров'язбережувальної діяльності з дітьми дошкільного віку.

У публікаціях Л. Волошиної [3] готовність студентів до здоров'язбережувальної діяльності розглядається як інтеграція і взаємодія мотиваційного, змістового і діяльнісного компонентів.

Готовність майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності визначається розвитком у них науково-педагогічної свідомості, гуманістичних ціннісних орієнтацій (цінність здоров'я), фізичної культури та культури здорового способу життя особистості, відповідальності за своє здоров'я та здоров'я своїх вихованців.

Під поняттям "культура здорового способу життя особистості" розуміємо соціально визначену сферу загальної культури людини, що являє собою якісно системний, динамічний стан, характеризується певним рівнем знань, інтелектуальних здібностей, мотиваційних ціннісних орієнтацій фізичної культури, набутих у результаті виховання, самовиховання та інтегрованих в різних формах оздоровчої діяльності [4].

Відомо, що метою і результатом культурної, в тому числі і здоров'язбережувальної діяльності є розвиток, становлення самої людини.

Підготовка студентів до здоров'язбережувальної діяльності визначається, насамперед, програмно-змістовим забезпеченням освітнього процесу.

Методичне забезпечення, пов'язане з формуванням у студентів здоров'язбережувальної культури особистості, вимагає розробки нових форм, шляхів, методів реалізації.

Оскільки на сьогодні актуальною у підготовці майбутніх фахівців є інтеграція навчальних предметів, зупинимося на проблемі підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності, яка здійснюється спеціальними дисциплінами.

Зміст курсу "Теорія і методика фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку" спрямований на теоретичну, практичну і методичну підготовку майбутніх фахівців з дошкільної освіти. Ця підготовка полягає в умінні організувати та здійснювати керівництво системою фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі, умінні навчати дітей фізичних вправ, використовуючи доступні та доцільні методи, форми, засоби фізичної культури, проводити різноманітні форми роботи з фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку.

Що стосується керівництва системою фізичного виховання дітей дошкільного віку, то курс "Теорія і методика фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку", як правило, орієнтується на традиційну систему фізичного виховання дітей, науково обґрунтовану та відпрацьовану. Не враховується повною мірою, що на сучасному етапі вимагається переосмислення педагогічних цінностей дошкільного закладу, пріоритетність створення здоров'язбережувального середовища у сучасному дошкільному навчальному закладі.

Ми розглядаємо здоров'язбережувальне середовище як комплекс організаційних, психолого-педагогічних, соціальних, гігієнічних, екологічних, фізкультурно-оздоровчих, навчально-виховних умов, що спрямовані на збереження різних видів здоров'я, забезпечення психічного комфорту та зручних побутових умов в дошкільному навчальному закладі.

Тому ми повинні навчити студента, майбутнього педагога, уміти організувати та здійснювати свою діяльність в дошкільному закладі як відкритий оздоровчо-освітній системі. Адже педагог сучасного дитячого садка має бути і вихователем, і організатором діяльності дітей (здоров'язбережувальної теж), і активним учасником спілкування з дітьми, їх батьками, колегами, консультантом, просвітителем.

Процес розробки змісту фізкультурно-оздоровчої освіти студентів стикається із певними протиріччями між теорією, пов'язаною з формуванням у них культури здоров'я особистості і практикою, яка вимагає наукового обґрунтування, нових підходів до її реалізації.

Можна сказати, що "Теорія і методика фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку", опираючись на знання з інших предметів, певним чином забезпечує інформованість студентів у сфері здоров'язбереження, але практичного утілення потреби ведення здорового способу життя не забезпечується.

Студент отримує певну суму теоретичних знань, що допоможуть йому займатися пропагандою здорового способу життя відповідно до вимог роботи з батьками вихованців. Однак, цей студент, перебуваючи на педагогічній практиці в дошкільному навчальному закладі, спостерігає відсутність практичних способів реалізації оздоровчих методик в умовах закладу. На жаль, ми декларуємо різноманітні оздоровчі методики, а як їх впроваджувати в життя, як оздоровлюватися, як зберегти здоров'я, як уміти його поважати, як уміти бути за нього відповідальним – студент не знає.

Якщо цілісність особистості значною мірою визначається її здоров'ям, то на перші позиції формування особистості майбутнього педагога мають виходити ціннісні орієнтири як основа мети виховання соціально активної, здорової особистості. Це не є завданням однієї дисципліни. Проблема виховання культури здоров'я і потреби вести здоровий спосіб життя – завдання усього педагогічного колективу вищого навчального закладу.

Дисципліни, що забезпечують підготовку майбутнього фахівця, здатного забезпечити соціальне замовлення суспільства – виховання здорової особистості, мають бути спрямовані на створення системи культури здорового способу життя особистості та на здійснення здоров'язбережувальної діяльності на основі інтегративного підходу.

Курс "Теорія і методика фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку" практично не забезпечує підготовку студентів до такої діяльності. Реалізація змісту цієї дисципліни стикається з протиріччями об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Викладання вищезначеного курсу відбувається, як правило, автономно, немає зв'язку з кафедрою фізичної культури. Немає послідовної та систематичної інтеграції даного предмета з іншими предметами, що так чи інакше займаються проблемами здоров'я.

З іншої сторони, здоров'я – це соціальна проблема, і, безумовно, у розробці цієї проблеми повинні відігравати роль не тільки валеологія, а й різні суспільні науки. Наші зусилля будуть марними до тих пір, поки людина (особливо студент як соціально активна особистість) не усвідомить особистої відповідальності за своє здоров'я.

Інтегративний підхід у підготовці студентів до здоров'язбережувальної діяльності в умовах сучасного дошкільного навчального закладу повинен відбуватися з урахуванням наступних тенденцій.

По-перше, прийняття, засвоєння студентами норм, традицій, цінностей здоров'я та здорового способу життя відповідно до соціальних умов життя. По-друге, тенденція їх розвитку, переосмислення і перетворення через призму своєї індивідуальності.

На підготовку студентів до здоров'язбережувальної діяльності в дошкільному навчальному закладі спрямований курс "Оздоровчі технології та діагностичні методики фізичного розвитку дітей". Дисципліна передбачена програмною підготовкою фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "Спеціаліст".

Метою цієї підготовки є ознайомлення студентів з оздоровчими методиками, оволодіння навичками діагностування у сфері фізичного розвитку дітей, підвищення мотивації та готовності майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності.

Засвоєння курсу допоможе переосмислити своє ставлення до проблеми здоров'язбереження в дошкільній освіті.

Викладання даного курсу спирається на студентів, що мають освітньо-кваліфікаційний рівень "Бакалавр", деякий практичний досвід роботи (навчальна й виробнича педагогічна практика), проводиться з урахуванням наявних у студентів знань та умінь, отриманих раніше під час вивчення різних дисциплін.

Завдання курсу:

- формування уявлення про особливості оздоровчих методик для дітей дошкільного віку та оволодіння ними на основі доцільності їх застосування в освітньо-виховному процесі дошкільного закладу; систематизувати знання про технологічні основи здоров'язбережувальної діяльності;

- формування умінь вивчати, діагностувати, аналізувати стан здоров'я, особливості фізичного розвитку, фізичної підготовленості дітей, їх динаміку;

- формування навичок планування і проведення різних форм роботи з фізичного виховання та оздоровлення дітей з урахуванням стану здоров'я, фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості;

- формування свідомого ставлення до професійної діяльності, знання і розуміння змісту сучасної дошкільної освіти у галузі здоров'язбереження, умінь самостійного апробування оздоровчих методик.

Лекційні, семінарські, практичні, лабораторні заняття курсу спрямовані на вивчення теоретичних основ, наукового обґрунтування використання оздоровчих методик в умовах сучасного дошкільного навчального закладу, вивчення та аналіз педагогічного досвіду здоров'язбережувальної діяльності, практичне вирішення завдань збереження та зміцнення здоров'я дітей.

Важливим і складним у реалізації є навчання студентів планувати і моделювати педагогічну діяльність з обґрунтуванням необхідних умов, засобів, способів досягнення мети. Ця робота здійснюється на практичних та лабораторних заняттях, що проводяться в аудиторії та на базі дошкільного закладу.

Вивчення курсу пов'язане із самостійною дослідницькою діяльністю студентів. Студенти навчаються аналізувати роботу вихователя чи інструктора з фізичної культури, діагностувати фізичний розвиток та фізичну підготовленість, аналізувати програми з фізичного виховання, інноваційні оздоровчі методики, відбирати матеріал для роботи з дітьми в конкретному дошкільному закладі.

Залежно від вивчення певних тем курсу організовуються перегляди різних форм роботи з фізичного виховання та оздоровлення дітей в дошкільному закладі.

У викладанні курсу акцентується увага на формуванні у студентів діяльнісного ставлення до здоров'язбережувальної діяльності в процесі професійної підготовки.

Діяльнісне ставлення до здоров'язбережувальної діяльності в умовах дошкільного закладу включає в себе наступні позиції:

- знання сутності здоров'язбереження;

- знання способів і прийомів збереження власного здоров'я;

- знання основних принципів, засобів, форм, методів здоров'язбережувальної діяльності;

- визначення мети здоров'язбережувальної діяльності для її спрямування та організації;

- володіння оздоровчими методиками;

- доцільність вибору комплексу засобів та методів оздоровлення;

- умінь планувати здоров'язбережувальну діяльність залежно від закономірностей побудови освітньо-виховного процесу дошкільного навчального закладу.

На сьогодні існує велика кількість різноманітних оздоровчих технологій. Педагог має свідомо їх аналізувати, бути готовим до їх впровадження, уміти володіти методикою навчання дітей способів оздоровлення, створити відповідне середовище для збереження здоров'я дітей. Головне – не забувати у великому розмаїтті нового та інноваційного про особистість дитини, турботу про її фізичне та психічне здоров'я, частіше виявляти доброту і повагу до дитини, щиро цікавитися її проблемами, дарувати їй посмішку і протягувати руку.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти для виховання цілісної особистості дитини засобами фізичної культури вихователь повинен уміти підбирати адекватні засоби і методи фізичного виховання та оздоровлення дітей, використовуючи різноманітні традиційні та нетрадиційні форми роботи. Будувати свою педагогічну діяльність так, щоб його знання, умінь, навички, переконання відповідали здоров'язбережувальному середовищу кожного дошкільного навчального закладу.

Визначаючи сутність здоров'язбережувальної діяльності, ми виходили з розуміння особливостей педагогічної діяльності взагалі. Специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що вона, з однієї сторони, перетворює саму особистість, а з іншої – керує процесом перетворення особистості.

Отже, здоров'язбережувальна діяльність – це свідомо активність педагога, спрямована на організацію здоров'язбережувального середовища і взаємодія з вихованцями, їх батьками, колегами у цьому середовищі для вирішення проблеми збереження та зміцнення здоров'я дітей; процес прогнозування, діагностування та корекції здоров'я і фізичного розвитку дітей в умовах дошкільного навчального закладу і сім'ї, що базується на його власних свідомих мотиваційних ціннісних орієнтаціях.

Виходячи із вищесказаного, в основі підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності лежать сформовані наукові уявлення про здоров'я та здоровий спосіб життя, оволодіння навичками збереження здоров'я дітей, умінь використовувати доступні, доцільні, адекватні засоби зміцнення здоров'я, аналітичне ставлення до впровадження оздоровчих методик у практику роботи дошкільного закладу, оскільки метою педагогічної діяльності (і здоров'язбережувальної) є охорона життя та зміцнення здоров'я дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Богініч О.* Сутність здоров'язберігаючого середовища у життєдіяльності дітей дошкільного віку / Ольга Богініч // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ, 2008. – Випуск XVII-XVIII. – С. 191-199.

2. *Беленька Г.В.* Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: моногр. / Ганна Володимирівна Беленька.–К.: Світлич, 2006.– 304с.

3. *Волошина Л.* Будущий воспитатель и культура здоровья / Людмила Волошина // Дошк. воспитание. – 2006. – № 3. – С. 117–122.

4. *Занкина Е.В.* Подготовка студентов к физкультурно-оздоровительной деятельности в дошкольном образовательном учреждении: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Занкина Елена Владимировна. – Москва, 2004. – 224 с.

5. *Золотухина И.П.* Здоровьесберегающее пространство как феномен взаимодействия детского сада и начальной школы: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Золотухина Ирина Петровна. – Москва, 2006. – 242 с.

Подано до редакції 14.06.10

РЕЗЮМЕ

У статті розкрито завдання та специфіку підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в сучасному дошкільному навчальному закладі. Встановлені важливі фактори готовності студентів до здоров'язбережувальної діяльності. Зроблено акцент на діяльнісному компоненті здоров'язбережувальної діяльності.

Ключові слова: принцип гуманізації, освітньо-виховний процес, здоров'я, культура здорового способу життя, здоров'язбережувальна діяльність, діти дошкільного віку.

Л.В. Гаращенко

**ПОДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ЗДОРОВЬЕ-СБЕРЕГАЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
РЕЗЮМЕ**

В статье раскрываются задания и специфика подготовки будущих воспитателей к здоровьесберегающей деятельности в современном дошкольном образовательном учреждении. Установлены важные факторы готовности студентов к здоровьесберегающей деятельности. Сделан акцент на деятельностный компонент здоровьесберегающей деятельности.

Ключевые слова: принцип гуманизации, образовательно-воспитательный процесс, здоровье, культура здорового способа жизни, здоровьесберегающая деятельность, дети дошкольного возраста.

L.V. Garashchenko

TRAINING SPECIALISTS IN PRE-SCHOOL EDUCATION FOR HEALTH-SAVING ACTIVITY

SUMMARY

The article reveals assignments and specificity of training future teachers for health-saving activity at contemporary pre-school educational establishment. It ascertains important factors of students' readiness for health-saving activity, an accent being made on the functioning component of health-saving activity.

Keywords: principle of humanization, educational process, health, culture of healthy way of life, health-saving activity, children of pre-school age.
